

podložen relevantní literaturou. Následující tři studie se týkají osudů Přemyslovny Anny, ženy Jindřicha II. Slezského. Kateřina Sládková popisuje její život především s ohledem na vztah k sestře Anežce a tchyni sv. Hedvě, Bogusław Czechowicz se zaměřuje na druhý život, reprezentovaný především jejím obnoveným náhrobkem ve vratislavském klášteře klarisek. Tento klášter, spolu se svým minoritským sousedem, je i tématem studie Markéty Jarošové. Klášteru na Zaječím ostrově v Budapešti, který byl vystaven především pro uherskou princeznu Markétu, se věnuje Kornélia Kolářová Takácsová; stavba vznikla patrně za účasti kamenické huti, která se podílela na výstavbě cisterciáckého kláštera v Tišnově.

Závěrečná část publikace zpracovává novější kult sv. Anežky, včetně neúspěšného pokusu o povolení veřejného kultu světice roku 1679 (Petr Kubín). Většina textů sleduje umělecko-historické souvislosti tématu. Vedle obecnější stati Petry Oulíkové k baroknímu zobrazování světice zde nalezneme zpřístupněné nově nalezené plány anežského špitálu v Písané lázni (Marek Pučálík) či dobovou aktualizaci anežské ikonografie na příkladu fresek v Hradišti sv. Hypolita (Tomáš Valeš). V 19. století již zobrazování sv. Anežky úzce souviselo s pokusy o její beatifikaci, jak dokazují na příkladu Josefa Vojtěcha Hellicha Radka Tibitanzlová a Marek Pučálík či v obecnější rovině Pavla Machalíková. Knihu uzavírá zamyšlení Jaroslava Meda nad literární reflexí Anežčiny svatosti.

Knihu bohužel postrádá úvodní text, který by shrnul historiografii anežského tématu a jednotlivé dílčí studie tak alespoň trochu propojil. Řazení studií je povýtce chronologické a chybí jakýkoli pokus o vymezení tematických celků, které by nelogickou posloupností jednotlivých textů zpřehlednilo. Editorická práce je ostatně nedotažena ve více ohledech, ať již jde o jazyk, délku a povahu resumé, velké množství překlepů i grafických chyb v textu či omyly v odkazech na čísla ilustrací.

JAKUB IZDNÝ

Heresis seminaria. Pojmy a koncepty v bádání o husitství, ed. Pavlína RYCHTEROVÁ – Pavel SOUKUP, Centrum mediévistických studií – Filosofia, Praha 2013

281 s., ISBN 978-80-7007-394-0

Průběžné revize základních pojmů a konceptů jsou nezbytným předpokladem vědeckého poznání. Pokud by snad někdo váhal, zda je to pro histo-

riky, kteří se pohybují především v řádu přirozeného jazyka, nezbytné, stačí připomenout, s jakou samozřejmostí používáme pojmy spojené s husitstvím v hodnotových a periodizačních konotacích, a konceptualizujeme s jejich pomocí období pozdního středověku. Anotovaná kniha přináší vedle úvodu Pavlína Rychterové a Pavla Soukupa osm příspěvků, které se zaměřují na podstatné pojmy a otázky spojené s výzkumem husitství, ukazují pojmové a konceptuální limity a navrhují nové cesty k řešení starých problémů.

Jan Hrdina vychází od otázky, zda bylo husitství projevem specifické církevní situace v českých zemích, a nastiňuje zásady komparativního výzkumu církevních struktur v Českém království a v Říši. Metodicky promyšlená analýza velikosti biskupství, počtu far, odpustkových listin za pontifikátu Bonifáce IX. a papežských expektancí pro chudé kleriky z roku 1407 nedokládá žádné anomálie, podporuje ovšem hypotézu o významném vlivu papežských odpustků na změnu mentality před koncem 14. století. Michael Van Dussen si zvolil téma užší, a sice šíření textů anglických kontemplativních autorů v předhusitských Čechách, konkrétně yorkshirského poustevníka Richarda Rolle. Upozorňuje na bádáním nedostatečně zohledněnou cestu přes Řím a také na široké spektrum čtenářů tohoto autora, kteří by při přjetí dichotomní optiky dělení na pro- a protireformní proud patřili k oběma táborům.

Pavlína Rychterová systematicky rozebrala pojmy vztahující se k národní, resp. kolektivní identitě v díle Jana Husa (*gens, nacio, communitas – lingua, sanguis, fides*). Husovo pojetí národa se podle ní těsně blíží Jeronýmovu, podle všeho ale ne vědomě. Postřehy o Husově pojetí konstitutivních pojmů, vztahu čistoty jazyka a čistoty víry a přesvědčivé důkazy o promyšleném užívání daných pojmů v jeho díle přináší řadu inspirací budoucímu výzkumu. Petr Čornej se s využitím historicko-sémantické analýzy zamyslel nad označováním husitství, od dobového „vzbúrenie, búrfe“ až po moderní „revoluce“. Těžiště jeho studie ovšem leží v 15. století a ukázalo zajímavé shody v pojmenovávání revoluce v písemnostech z různých stran. Téma stati Pavlína Cermanové je nad jiné komplikované – hledání definice husitského chiliasmu. Po důkladném přehledu názorů dosavadních autorů přehledně mapuje hlavní problémy, z nichž vyrůstají rozdílná hodnocení této otázky.

Pavel Soukup vstoupil do problematiky, která by si zejména v našem prostředí zasloužila mnohem větší pozornost, neboť husitství si v obecném pohledu uzurpuje místo jediného reformního hnutí. *Reformatio ecclesiae* však zahrnuje podstatně širší okruh myšlenkových směrů, a to

ještě před luterskou reformací, k níž se husitství nejčastěji vztahuje, a včetně těch, jež zůstaly katolicky pravověrnými. Přestože se Soukup staví souhlasně ke konceptům, jež spojují husitství právě s reformacemi 16. století a jiná heretická hnutí z tohoto vztahu vylučují, postuluje jako jeden z úkolů dalšího výzkumu právě hledání jeho „souřadnic a paralel“. Drobnější stať Oty Halamy se zabývá historiografickou problematikou a v jistém směru navazuje na Soukupovu studii. Historici působící na evangelické fakultě si otázku po souvislostech mezi husitstvím a reformacemi nutně museli klást a Halamův přehled nastiňuje jejich postoje. Dalším důležitým pojmem, a sice konfesionalizací, se zabývá Robert Novotný. Z jeho studie je patrné, že ve šlechtickém prostředí vážily personální vazby a rodové tradice často více než čistě konfesijní vymezení. Novotný přináší řadu dokladů o překračování konfesijních hranic, které dále narušují představu o rozdělení země na nesmiřitelné tábory – přestupy mezi nimi nebyly v žádném případě vedeny výhradně utilitárními úvahami.

Čtenáře nespokojeného se sumarizací obsahu v této anotaci potěší doslov Františka Šmahela, který shrnul jednotlivé příspěvky a s lehkým nadhledem je vztáhl k svému životnímu výzkumu. Proto nezapomeňme na podnět ke vzniku knihy, kterým bylo setkání badatelů mladší a střední generace, z většiny žáků Františka Šmahela, uspořádané k výročí jeho 75. narozenin v roce 2009.

TOMÁŠ BOROVSKÝ

Marta HRADILOVÁ, *K dějinám knihovny minoritů v Českém Krumlově, Masarykův ústav a Archiv AV ČR, Praha 2014 (= Studie o rukopisech. Monographia XIX)*

187 s., ISBN 978-80-87782-36-1

Knihovna českokrumlovských minoritů patří ke známým knižním souborům. V minulosti jí byla věnována velká pozornost, ať už máme na mysli práce Ivana Hlaváčka nebo zejména Josefa Hejnice. Již na počátku je možné předeslat, že nové zpracování Marty Hradilové, pracovnice Komise pro soupis a studium rukopisů, přináší řadu původních zjištění odkrývajících spojení knihovny s některými rukopisy, které k ní doposud nebyly řazeny. Z českokrumlovské minoritské

knihovny se zachovala poměrně velká část rukopisů, ale k dispozici jsou i její historické inventáře. Nejstarší pochází z roku 1502, další se dochovaly sice až z 18. století, ovšem i ty evidují středověké rukopisy.

Kníha se dělí na šest kapitol a obsahuje též čtyři přílohy, které přinášejí soupis rukopisů náležejících v minulosti do zkoumaného souboru, edici historických knihovnických inventářů a konkordanci signatur zkoumaných kodexů. Samotnému popisu knihovny a jejích středověkých rukopisů jsou předeslány první tři kapitoly pojednávající o pramenných východiscích, dějinách minoritského řádu a studovaného konventu. Českokrumlovský klášter patří k poměrně pozdním minoritským fundacím (1350). Spolu s klášteřem minoritů vznikl v sídelním městě Rožmberku také řeholní dům klarisek; úzké vazby vyplývající z přímého sousedství obou konventů se projeví i na osudech knihoven obou klášterů.

Rukopisný fond kláštera přetrvál z větší části až do roku 1950, neboť krumlovští minorité unikli zrušení svého domu za josefínských reforem. Knihovna, nacházející se v klášteře v okamžiku provedení Akce K, přešla do držení Jihočeské vědecké knihovny a dodnes je uložena v jejím oddělení ve Zlaté Koruně. Nicméně část fondu se dostala mimo klášterní zdi již na přelomu 19. a 20. století – především do pražského Uměleckoprůmyslového muzea, odkud byla později přemístěna do Univerzitní (dnes Národní) knihovny v Praze. Některé rukopisy doputovaly také do Knihovny Národního muzea. Část původně minoritských rukopisů se ocitla spolu s knihovnou zrušeného kláštera klarisek rovněž v pražské Univerzitní knihovně.

Základ minoritské knihovny položil dar jednoho ze synů fundátora – Petra II. z Rožmberka, probošta kapituly Všech svatých na Pražském hradě. Jednotlivé rukopisy, pocházející z Petrovy donace, lze identifikovat podle specifického dedikačního zápisu. Na základě společných znaků s těmito rukopisy se Hradilové podařilo rozpoznat další solitéry, které byly předmětem původního daru; jeho rozsah autorka (v současnosti s údaji z inventáře z roku 1502) odhaduje přibližně na 30 knih. Tato díla nechal Rožmberk vyhotovit v některé z pražských rukopisných dílen, jež tehdy zásobovala také roudnické augustiniány či smíchovské kartuziány. Pozornost je rovněž věnována knižním vazbám, které mnohdy pomáhají rekonstruovat směry kulturních přenosů a identifikovat centra knižní kultury. Prostor dostává i zřejmě nejslavnější rukopis spojovaný s českokrumlovskými minority, *Liber depictus*, uložený v Rakouské národní knihovně.